



ONLINE DIAGNOSZTIKUS MÉRÉSEK AZ ISKOLA KEZDŐ SZAKASZÁBAN

Szerkesztette:

Csapó Benő • Zsolnai Anikó



OKTATÁSKUTATÓ ÉS FEJLESZTŐ INTÉZET

ONLINE DIAGNOSZTIKUS
MÉRÉSEK AZ ISKOLA KEZDŐ
SZAKASZÁBAN

ONLINE DIAGNOSZTIKUS MÉRÉSEK AZ ISKOLA KEZDŐ SZAKASZÁBAN

Szerkesztette
Csapó Benő
és
Zsolnai Anikó

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet
Budapest

Diagnosztikus mérések fejlesztése
Projektazonosító: TÁMOP 3.1.9-11/1-2012-0001



Szerzők:

Asztalos Kata, Babály Bernadett, B. Németh Mária, Csapó Benő, Habók Anita,
Hódi Ágnes, Hricsovinyi Julianna, Józsa Krisztián, Kárpáti Andrea,
Kasik László, Kinyó László,
Korom Erzsébet, Molnár Gyöngyvér, Nagy József, Nagy Lászlóné,
Nagy Zsuzsanna, Pásztor Attila, Pásztor-Kovács Anita, Pluhár Zsuzsa,
Simon Tünde, Sominé Hrebik Olga, Szenczi Beáta, Thékes István,
Tongori Ágota, Tóth Edit, Vidákovich Tibor, Vigh Tibor, Zsolnai Anikó

A kötet fejezeteit lektorálta:

Barabás Katalin, D. Molnár Éva, Fályné Dombi Alice, Gaul Emil, Janurik Márta,
Kosztolányi József, Kovács Péter, Kőfalvi Tamás, Nikolov Marianne, Nagy József,
Steklács János, Szabó Éva, Turcsányi-Szabó Márta

© Asztalos Kata, Babály Bernadett, B. Németh Mária, Csapó Benő, Habók Anita,
Hódi Ágnes, Hricsovinyi Julianna, Józsa Krisztián, Kárpáti Andrea,
Kasik László, Kinyó László,
Korom Erzsébet, Molnár Gyöngyvér, Nagy József, Nagy Lászlóné,
Nagy Zsuzsanna, Pásztor Attila, Pásztor-Kovács Anita, Pluhár Zsuzsa,
Simon Tünde, Sominé Hrebik Olga, Szenczi Beáta, Thékes István,
Tongori Ágota, Tóth Edit, Vidákovich Tibor, Vigh Tibor, Zsolnai Anikó,
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, 2015.

ISBN 978-963-19-7938-1

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet
1143 Budapest, Szobránc utca 6–8.
Tel.: (+36-1) 235-5508
Fax: (+36-1) 235-7202

A kiadásért felel: dr. Kaposi József főigazgató
Felelős szerkesztő: Simonyi Kata
Műszaki szerkesztő: Kőrödiné Csukás Márta
Nyomdai előkészítés: Németh József
Raktári szám: NT-42703
Terjedelem: 35,39 (A/5) ív
Első kiadás, 2015

Misura ciò che è misurabile e rendi misurabile ciò che non lo è.

Mérd meg, ami mérhető, és tedd mérhetővé, ami nem az!

Galileo Galilei

Tartalom

Bevezetés (<i>Csapó Benő és Zsolnai Anikó</i>)	9
1. <i>Vígh Tibor, Sominé Hrebik Olga, Thékes István és Vidákovich Tibor</i> : Fiatal nyelvtanulók német és angol alapszókincsének diagnosztikus vizsgálata	13
2. <i>Kárpáti Andrea, Babály Bernadett és Simon Tünde</i> : A vizuális képességrendszer elemeinek értékelése: térszemlélet és képi kommunikáció.....	35
3. <i>Zsolnai Anikó és Kasik László</i> : Az együttműködő viselkedés és az alapérzelem-felismerés online vizsgálata	71
4. <i>Kinyó László</i> : A társadalmi és állampolgári ismeretek online vizsgálata	97
5. <i>Józsa Krisztián, Hricsovinyi Julianna és Szenczi Beáta</i> : Számítógép-alapú Elsajátítási motiváció kérdőívek validitása és reliabilitása	123
6. <i>Nagy Lászlóné, Korom Erzsébet, Hódi Ágnes és B. Németh Mária</i> : Az egészségműveltség online mérése	147
7. <i>Habók Anita</i> : A tanulás tanulásának vizsgálata online környezetben	179
8. <i>Csapó Benő, Molnár Gyöngyvér és Nagy József</i> : A DIFER tesztek online változatával végzett mérések tapasztalatai	199
9. <i>Nagy Zsuzsanna</i> : A médiahatás vizsgálata általános iskolás tanulók papíralapú és online fogalmazásain	225

10. <i>Asztalos Kata és Csapó Benő: Zenei képességek online diagnosztikus mérése</i>	245
11. <i>Tóth Edit: A gazdasági műveltség diagnosztikus mérésének lehetőségei online környezetben</i>	269
12. <i>Molnár Gyöngyvér, Tongori Ágota és Pluhár Zsuzsa: Az informatikai műveltség online mérése</i>	295
13. <i>Pásztor Attila: A kreativitás mérésének lehetőségei online tesztkörnyezetben</i>	319
14. <i>Molnár Gyöngyvér és Pásztor-Kovács Anita: A problémamegoldó gondolkodás mérése online tesztkörnyezetben</i>	341
15. <i>Csapó Benő és Pásztor Attila: A kombinatív képesség fejlődésének mérése online tesztekkel</i>	367
A kötet szerzői	387

Bevezetés

Kötetünk fejezetei a pedagógiai kutatás két legdinamikusabban fejlődő területének metszetében helyezkednek el. Ma már a tanulás, a munka és a szórakozás világát egyaránt áthatja az új technológiai eszközök alkalmazása. Az életünk szinte minden részébe behatoló információs-kommunikációs technológiák gyors fejlődésével és széles körű alkalmazásával az iskola, a közoktatás egyre nehezebben tud lépést tartani, bár a kutatás és fejlesztés jelentős energiákat fordít arra, hogy megtalálja az új eszközök hatékony iskolai alkalmazásának lehetőségeit. A másik nagyon gyorsan fejlődő terület a pedagógiai értékelés. A nagy nemzetközi felmérések óriási adatbázisokat hoztak létre, amelyek lehetőséget teremtettek az oktatási rendszerek tudományosan megalapozott fejlesztésére. Ezek általánosítható módszertani eredményeit is felhasználva számos országban kialakultak a nemzeti értékelési rendszerek, amelyek főként az intézményi szintű visszajelzést valósítják meg, és az iskolai fejlesztő munkát támogatják. E két kutatási-fejlesztési irány lendülete viszi előre a technológiaalapú értékelés fejlesztését, melyre világszerte ugyancsak jelentős energiát fordítanak.

A Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoportja 2009-ben indította el a *Diagnosztikus mérések fejlesztése* című projektet, melynek fő célja három fő terület, az olvasás, a matematika és a természettudomány részletes felmérésére alkalmas online eszközrendszer kidolgozása az iskola első hat évfolyamára. Az eddigi munka két fő szakaszra tagolódik. Már az első, 2009–2011 közötti fázisban is célunk volt az, hogy lehetőség szerint az iskola minél több fejlesztési feladatát mérhetővé tegyünk. Így került sor az angolnyelv-tudás, a vizuális képességrendszer, a szociális készségek és képességek, az állampolgári kompetencia, a tanulási motiváció, az egészségműveltség és -magatartás, valamint a tanulás tanulása diagnosztikus mérési lehetőségeinek feltárására.

Esetükben megtörtént a tartalmi keretek kidolgozása, és sor került az első papíralapú felmérésekre is. A kutatás során kapott eredményeket egy korábbi kötetben – Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában címmel – már közreadtuk.

A projekt második (2011–2015) fázisában ezekre a területekre elkészültek az online tesztek, valamint megvalósult a tesztek bemérése is. A kutatás ezen szakaszában további nyolc terület csatlakozott a már meglévőkhez. Ezek fáziskéséssel indultak, így gyorsított ütemben kellett eljuttatniuk az online mérőeszközök elkészítéséig és kipróbálásáig.

Jelen kötet az így 15-re bővült területen megvalósult empirikus vizsgálat eredményeit foglalja össze. A könyv első részében a már az első körben is részt vevő kutatási területek újabb eredményeit mutatjuk be. Ezek mellett itt kap helyet annak a vizsgálatnak az ismertetése is, amely a fiatal nyelvtanulók német és angol alapszókincsének online diagnosztikus vizsgálatával foglalkozott. Bár ez a terület újként került be a projektbe, de tekinthető az angolnyelv-tudás első körben lezajlott mérése folytatásának.

A könyv második része az újabb területeken megkezdődött empirikus vizsgálatok eredményeit foglalja össze. Itt mutatjuk be az iskolai gyakorlatban már sok éve sikerrel alkalmazott DIFER fejlettségvizsgáló rendszer online változatával végzett felméréseket. Ezt követi két olyan terület, az írás és a zenei képesség, amelyek fejlesztése többé-kevésbé köthető iskolai tantárgyakhoz. Ezután következik az információs-kommunikációs műveltség és a gazdasági műveltség online mérésének bemutatása, két olyan területé, amelyek fejlesztése már inkább az iskola általános, keresztintantervi céljai közé sorolható. Végül a kreativitás, a problémamegoldó gondolkodás és a kombinatív képesség mérésének áttekintésével három, tantárgyakhoz nem kötődő, mindamellett a tanulásban és a tudás alkalmazásában meghatározó szerepet játszó intellektuális képesség mérési lehetőségeire hívjuk fel a figyelmet.

Az egyes fejezetek szerkezete hasonló. Az elméleti keretek áttekintése után mindegyik esetben az online mérőeszközök és az azokkal végzett empirikus vizsgálatok nyomán kapott eredmények közlése kap hangsúlyt. Néhány fejezet illusztrálja azt is, hogy a technológia alkalmazása nem csupán kényelmesebbé és gazdaságosabbá teszi a méréseket, hanem olyan területek rutinszerű felmérését is elérhetővé teszi az iskolai gyakorlat számára, amelyek mérését korábban csak kutatók szűkebb köre tudta megvalósítani.

A kötetben szereplő tanulmányok nem lezárt kutatási programokat mutatnak be, hanem inkább egy újabb fejlesztési program kezdeti szakaszának tekinthetők. A széles körben elérhető, egyszerűen alkalmazható mérőeszközök segítségével korán felszínre lehet hozni a tanulók esetleges

lemaradásait, és ellenőrizni lehet a felzárkóztató, fejlesztő tevékenységek hatékonyságát is.

A könyv elkészítésében a szerzőkön kívül sok más munkatársunk is részt vett, nekik ezúton szeretnénk köszönetet mondani. Emellett hálával tartozunk azoknak az iskolaigazgatóknak és pedagógusoknak, akik lehetővé tették az online mérések lebonyolítását, valamint annak a sok gyerekeknek, akik résztvevői voltak az online tesztek kipróbálásának.

Csapó Benő és Zsolnai Anikó